SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA L. A. GEELHOEDA, predstavljeni 2. junija 2005[1]

I – Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločb High Court of Justice, Queen's Bench Division (Združeno kraljestvo), se nanaša na razlago člena 11 Direktive Sveta 85/374/EGS z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako[2] (v nadaljevanju: Direktiva).

2. Predložitveno sodišče še posebej želi vedeti, kdaj se šteje, da je bil določeni proizvod dan v promet. Od tega trenutka je odvisno, ali je bil zahtevek zoper proizvajalca vložen pravočasno, to je v roku desetih let od tedaj, ko je bil proizvod dan v promet, kot to določa člen 11 Direktive. Poleg tega je bil prvi prenos spornega proizvoda izveden med dvema podjetjema, ki pripadata isti skupini podjetij. Ali prenos znotraj skupine pomeni dajanje proizvoda v promet?

3. Poleg tega je bila prva tožba vložena v roku desetih let, vendar zoper napačno osebo, to je zoper dobavitelja (toženo stranko v prvem postopku), v zmoti, da je dobavitelj tudi proizvajalec. Očitno je bila zato tik pred iztekom ali tik po izteku desetletnega roka vložena druga tožba zoper dejanskega proizvajalca (tožena stranka v drugem postopku). Naslednje vprašanje je torej, ali je v takih primerih dovoljeno, da se postopek zoper toženo stranko v prvi tožbi obravnava kot postopek zoper proizvajalca (toženo stranko v okviru druge tožbe, predlagano toženo stranko v prvi tožbi), oziroma če je bila druga tožba zoper proizvajalca vložena prepozno, ali nacionalno sodišče lahko nadomesti prvo toženo stranko z drugo toženo stranko.

1 — Jezik izvirnika: angleščina.

2 — UL L 210, str. 29.

II – Pravni okvir

4. Člen 1 Direktive določa, da je „[p]roizvajalec […] odgovoren za škodo, ki jo povzroči napaka na njegovem proizvodu“.

5. Člen 7 Direktive je določa:

„Po tej direktivi proizvajalec ni odgovoren za škodo, če dokaže:

a) da proizvoda ni dal v promet;

[…]“

6. Člen 11 Direktive določa:

„Države članice v svoji zakonodaji določijo, da pravice, ki jih ima oškodovanec po tej direktivi, prenehajo po izteku 10 let od dne, ko je dal proizvajalec dejanski proizvod, ki je povzročil škodo, v promet, razen če je oškodovanec v tem času sprožil sodni postopek zoper proizvajalca.“

7. V sodbi v zadevi Veedfald[3] je Sodišče odločilo, da je člen 7(a) Direktive treba razlagati tako, da pomeni, da je proizvod z napako dan v promet, ko je uporabljen med izvajanjem medicinske storitve priprave človeškega organa za transplantacijo, in škoda, povzročena organu, nastane med to pripravo.

8. Združeno kraljestvo je preneslo Direktivo z delom I Consumer Protection Act 1987 (zakona o varstvu potrošnikov iz leta 1987), ki je začel veljati 1. marca 1988. Oddelek 4 tega zakona določa:

„1. V vsakem civilnem postopku, začetem na podlagi tega dela […] zaradi napake stvari, je lahko tožena stranka oproščena odgovornosti, če dokaže,

[…]

3 — Sodba z dne 10. maja 2001, C-203/99, Recueil, str. I-3569.

(b) da tožena stranka nikoli ni dobavila proizvodov drugi osebi; ali

[…]

(d) da proizvod na upoštevni dan ni imel zadevne napake

[…]“

9. Poleg tega je bil z zakonom o varstvu potrošnikov iz leta 1987 k Limitation Act 1980 (zakonu o zastaranju iz leta 1980) dodan nov oddelek 11A, katerega pododdelek 3 določa:

„Tožbe na podlagi tega oddelka ni več mogoče vložiti po poteku desetih let od upoštevnega dneva […]; učinek tega pododstavka je ugasnitev pravice do vložitve tožbe po poteku zgoraj določenega 10-letnega roka, ne glede na to, ali je po izteku tega desetletnega roka ta pravica do vložitve tožbe zapadla ali ne in ali so roki, določeni s tem zakonom, začeli teči ali ne.“

III – Dejansko stanje, postopek v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

10. 3. novembra 1992 je bil otrok Declan O'Byrne, tožeča stranka v postopku v glavni stvari, cepljen z dozo cepiva *antihaemophilus* v zdravstvenem domu MacDonald Road Medical Centre.

11. Po tem cepljenju je tožeča stranka utrpela hudo okvaro možgan. Tožeča stranka trdi, da je okvaro povzročilo cepivo, ki je imelo napako.

12. Proizvajalec cepiva je bila družba Pasteur Mérieux Slums et Vaccins S.A., francoska družba, ki je pozneje spremenila firmo v Aventis Pasteur S.A. (v nadaljevanju: APSA).

13. Mérieux UK Limited, angleška družba, je bila hčerinska družba v 100-odstotni lasti družbe APSA in je v Združenem kraljestvu poslovala kot distributerka proizvodov, ki jih je proizvedla APSA. Družba Mérieux UK Limited je pozneje spremenila firmo v Aventis Pasteur MSD (v nadaljevanju: APMSD).

14. APSA je 18. septembra 1992 poslala pošiljko z dozami cepiva, skupaj s tisto, s katero je bil cepljen oškodovanec, APMSD, ki je pošiljko prejela 22. septembra 1992. APSA je APMSD poslala račun, ki ga je ta tudi pravočasno poravnala.

15. Na neugotovljen dan pred 7. oktobrom 1992 ali po njem je APMSD del pošiljke prodala Department of Health of the United Kingdom (ministrstvu za zdravje Združenega kraljestva) in ga neposredno dostavila bolnišnici, ki jo je določilo ministrstvo za zdravje. Bolnišnica ga je nato dostavila navedenemu zdravstvenemu domu, v katerem je bila tožeča stranka cepljena 3. novembra 1992.

16. 2. novembra 2000 je tožeča stranka proti APMSD vložila tožbo za povrnitev škode, pri čemer je trdila, da je ta družba proizvajalka proizvoda.

17. 7. oktobra 2002 je bila vložena druga tožba proti APSA. Svetovalci tožeče stranke so pred nacionalnim sodiščem navedli, da so šele poleti 2002 prvič jasno spoznali, da je bila proizvajalka proizvoda v resnici APSA in ne APMSD.

18. V tem postopku APSA zatrjuje, da je dala proizvod na trg s posredovanjem pošiljke svoji hčerinski družbi 18. septembra 1992, ki jo je ta prejela 22. septembra 1992, zato je bila tožba, vložena 7. oktobra 2002, vložena po poteku zastaralnega roka desetih let od dneva, ko je bil proizvod dan v promet, kot je določeno v oddelku 11A(3) zakona o zastaranju, s katerim je bil v nacionalno pravo prenesen člen 11 Direktive. Tožba je zato zastarala.

19. Tožeča stranka nasprotno trdi, da proizvod ni bil dan v promet, dokler ga APMSD ni dostavila bolnišnici, ki jo je določilo ministrstvo za zdravje, kar se ni zgodilo do 7. oktobra 1992, torej manj kot deset let pred vložitvijo druge tožbe. Tožba zato ni zastarala.

20. 10. marca 2003 je tožeča stranka predlagala nacionalnemu sodišču, naj v okviru prve tožbe, vložene leta 2000, sprejme sklep, s katerim naj APMSD v vseh pogledih vstopi v pravni položaj APSA.

21. The High Court of Justice, Queen's Bench Division, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

Vprašanja za predhodno odločanje

„1. Če francoski proizvajalec proizvod v skladu s prodajno pogodbo dostavi angleški hčerinski družbi, ki je v njegovi 100-odstotni lasti, nato pa ga ta angleška družba dostavi drugemu subjektu, ali je treba člen 11 Direktive Sveta razlagati tako, da je proizvod dan v promet:

(a) ko zapusti francosko družbo, ali

(b) ko prispe do angleške družbe, ali

(c) ko zapusti angleško družbo, ali

(d) ko prispe k ustanovi, ki prejme proizvod od angleške družbe?

2. Če je tožba za uveljavljanje pravic, ki jih tožeči stranki podeljuje Direktiva […] glede proizvoda, za katerega se zatrjuje, da ima napake, vložena proti družbi A v zmoti, da je A proizvajalec proizvoda, medtem ko proizvajalec proizvoda dejansko ni družba A, ampak družba B, ali lahko država članica s svojo nacionalno zakonodajo sodiščem dodeli pravico, da po lastni presoji tako tožbo obravnavajo kot *‚sodni postopek zoper proizvajalca‘* v smislu člena 11 Direktive […]?

3. Ali člen 11 Direktive […], ob njegovi pravilni razlagi, dopušča, da država članica sodišču dodeli pravico, da po lastni presoji dovoli, da se v postopku, kot je ta iz drugega vprašanja zgoraj (‚upoštevni postopek‘), A kot tožena stranka nadomesti z B, takrat ko:

(a) je obdobje desetih let iz člena 11 poteklo;

(b) je bil upoštevni postopek zoper A začet pred potekom obdobja desetih let;

(c) noben postopek ni bil začet proti B pred potekom obdobja desetih let glede proizvoda, ki je povzročil škodo, ki jo zatrjuje tožeča stranka?“

IV – Presoja

22. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem sprašuje, kaj je treba razumeti s pojmom „dati v promet“ v smislu člena 11 Direktive. V vprašanju so navedeni štirje možni datumi; prva se nanašata na prenos znotraj skupine, zadnja pa na prenos nižje v distribucijski verigi.

23. Proizvajalec preneha jamčiti po desetih letih od datuma, ko je bil proizvod dan v promet. Pojem „dan v promet“ je zato pomemben zato, da se natančno določi, kdaj se konča objektivna odgovornost proizvajalca. Ta pojem ni samo v členu 11, ampak tudi v členih 6, 7 in 17[4].

24. Kljub svojemu pomenu ta izraz v Direktivi ni določen. V času priprave Direktive se ni zdelo potrebno opredeliti izraza „dati v promet“, saj se je, kot lahko preberemo v Obrazložitvenem memorandumu Komisije, „razumel kot samopojasnjevalen v običajnem pomenu besede“. V skladu s tem Obrazložitvenim memorandumom je proizvod ponavadi dan v promet tam, kjer je bil dan v distribucijsko verigo[5]. Drugi razlog za to, da ta izraz ni bil opredeljen, bi bil lahko obstoj Evropske konvencije o odgovornosti za proizvode v primeru telesnih poškodb in smrti z dne 27. januarja 1977 (v nadaljevanju: Konvencija 1977[6]). Shemi Konvencije 1977 in Direktive sta bolj ali manj enaki. V skladu s členom 2(d) Konvencije je bil proizvod dan v promet, ko ga je proizvajalec dostavil drugi osebi.

4 — Člen 6(1)(c) določa: „Proizvod ima napako, kadar varnost proizvoda ni takšna, kakor jo lahko oseba ob upoštevanju vseh okoliščin upravičeno pričakuje, vključno s časom, ko je bil proizvod dan v promet.“
— Člen 7 določa: „Po tej direktivi proizvajalec ni odgovoren za škodo, če dokaže:
— da proizvoda ni dal v promet; ali
— da je ob upoštevanju okoliščin verjetno, da napaka, ki je povzročila škodo, ni obstajala v času, ko je dal proizvod v promet, ali da je ta napaka nastala pozneje; ali
— da raven znanosti in tehničnega napredka v času, ko je dal proizvod v promet, ni bila takšna, da bi bilo mogoče napako na proizvodu odkriti; ali […]“
— Člen 17 določa, da se ta direktiva ne uporablja za proizvode, ki so bili dani v promet pred začetkom veljavnosti določb iz člena 19.

5 — Bulletin ES II-1976, priloga L 11/15.

6 — Http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/091.htm.

25. Ta primer, v nasprotju z Obrazložitvenim memorandumom Komisije, kaže, da dikcija „dati v promet“ zahteva opredelitev, kdaj začne teči obdobje desetih let. Sodišču do sedaj ni bilo treba opredeliti izraza „dati v promet“. O njem se je odločalo v zadevi Veedfald[7], vendar so bila dejstva v zadevi posebna v kontekstu člena 7(a) Direktive in Sodišču ni bilo treba dati splošne opredelitve dikcije.

26. V zadevi Veedfald je tožena stranka trdila, da proizvoda ni nikoli dala v promet. Tožena stranka je bila proizvajalka tekočine, namenjene splakovanju ledvic pred presaditvijo, ki je imela napako. Tekočino je proizvajala bolnišnica A in uporabljala bolnišnica B, obe pa sta bili v lasti tožene stranke. Tožena stranka je trdila, da je bil proizvod uporabljen med opravljanjem storitve (česar Direktiva ne zajema) in ne v okviru kakšnega prodajnega dogovora. Tožena stranka v tej zadevi je trdila, da proizvod nikoli ni zapustil sfere nadzora dispanzerja bolnišnice, ki je proizvedla tekočino, in bolnišnice, ki jo je uporabila, in zato nikoli ni bil dan v promet v smislu člena 7(a) Direktive.

7 — Zadeva 203/99 (Recueil, str. I-3569).

27. Sodišče ni sprejelo te trditve. Odločilo je, da „take okoliščine niso odločilne v zadevah, kot je navedena, v katerih je za uporabo proizvoda značilno dejstvo, da se mora oseba, ki ji je proizvod namenjen, podrediti tej sferi nadzora“ (točka 17), in na tozadevno vprašanje odgovorilo, da je „člen 7(a) […] treba razlagati tako, da pomeni, da je proizvod dan v promet, če je uporabljen med opravljanjem določene zdravstvene storitve priprave človeškega organa za presaditev, in če škoda, povzročena organu, nastane zaradi te priprave.“

28. V tej zadevi ni vprašanje, *ali* je bil proizvod dan v promet, ampak *kdaj* je bil dan v promet. To vprašanje, vprašanje, katero „dejanje“ šteje, je pomembno za določitev začetka teka in izteka 10-letnega obdobja trajanja odgovornosti.

29. Preden se bom začel ukvarjati s tem vprašanjem, naj spomnim, da Direktiva poskuša ustvariti ravnotežje med interesi potrošnikov in interesi proizvajalcev. To ravnotežje je treba upoštevati pri razlagi izraza „dan v promet“. Po eni strani Direktiva poskuša zaščititi potrošnika s tem, da zagotavlja nekrivdno odgovornost proizvajalca, če je bila škoda povzročena zaradi napake v njegovem proizvodu. Po drugi strani pa je

odgovornost proizvajalca časovno omejena in ugasne s potekom 10 let od dneva, ko je bil proizvod dan v promet. Kljub temu je člen 11 napisan v interesu proizvajalcev. Zastaralni rok je v glavnem upravičen z dejstvom, da objektivna odgovornost bolj obremeni proizvajalce kot odgovornost v tradicionalnih institutih pogodbenih ali nepogodbenih odgovornosti. Da se ne bi zaviral tehnološki razvoj in da bi se zagotovilo zavarovalno kritje, se je zdelo nujno časovno omejiti objektivno odgovornost.

30. Drugič, kot sem že omenil, se dikcija „dati v promet“ nekajkrat pojavi v Direktivi. Jasno je, da bi povsod, kjer se pojavi v Direktivi, morala imeti enak pomen.

31. Kdaj je proizvod dan v promet?

32. Glede tega vprašanja so bila izražena številna mnenja. Tožeča stranka, italijanska vlada in Komisija trdijo, da trenutek, ko je proizvod dan v promet, nastopi, ko proizvajalec nima več nadzora nad tem proizvodom ali ko je prenesen na osebo, nad katero proizvajalec nima nadzora. Pomemben je torej vstop v distribucijsko verigo z dostavo tretji osebi (v predloženi zadevi bolnišnica, ki ji je APMSD dostavila cepivo).

33. APSA and APMSD menita drugače. Trdita, da je odločilni dejavnik trenutek, ko proizvod zapusti subjekt, v katerem je bil proizveden, in da identiteta kupca, ki je hčerinska družba, ni pomembna.

34. Seveda bi morala biti določitev trenutka, od katerega začne teči obdobje trajanja objektivne odgovornosti, kot je mogoče jasna in objektivna. Ne sme biti prezgodnja (proizvodni proces lahko še ni končan) ali prepozna (proizvod se lahko nahaja nekje v distribucijski verigi).

35. Bilo bi v nasprotju z besedilom Direktive, če bi upoštevno 10-letno obdobje začelo teči, ko bi dobavitelj na drobno dal proizvod v prodajo, saj se člen 11 Direktive jasno nanaša na poizvajalca.

36. Bilo bi prezgodaj, če bi se štelo, da je proizvod dan v promet takrat, ko bi ga proizvajalec dejansko dobavil prejemniku. Take situacije bi namreč zajemale tudi dobavo institucijam za testiranje. To bi bilo v nasprotju z obrazložitvenimi dokumenti h Konvenciji 1977 in z Direktivo, iz katerih jasno izhaja, da za take institucije ni mišljeno, da spadajo v koncept dajanja proizvoda v promet: kontrola kakovosti proizvoda še ni končana in proizvod še ne more biti ponujen potencialnim kupcem in s tem potencialnim oškodovancem.

37. Običajno se vnos proizvoda v distribucijsko verigo sklada z dajanjem proizvoda v promet. Vendar to, kot vemo iz zadeve Veedfald, ne velja vedno. V tej zadevi distribucijska veriga sploh ni obstajala, vendar je bil proizvod v določenem trenutku dan v promet. Najbolj primeren pristop je torej definicija, povezana z izgubo nadzora. Po tem pristopu proizvajalec prostovoljno prepusti nadzor nad proizvodom s tem, da ga v gospodarski transakciji prenese na ločen subjekt.

38. Do tukaj se udeležene stranke strinjajo s tem pristopom; njihova mnenja se začnejo razhajati glede prenosov znotraj skupine.

39. Tožeča stranka, Komisija in italijanska vlada zastopajo stališče, da ima proizvajalec nadzor nad proizvodom, dokler se ta nahaja znotraj skupine.

40. Vendar pa toženi stranki v glavnem postopku zastopata stališče, da ni pomembno, ali je bil proizvod dobavljen hčerinski družbi, ki je v 100-odstotni lasti, družbi, ki je s proizvajalcem povezana na drug način, ali neodvisni tretji stranki. Po njunem mnenju je edino vprašanje, ali je proizvajalec prostovoljno prepustil nadzor nad proizvodom. Trdita, da je bil v tem primeru proces izdelave končan in da proizvod ni bil več v območju nadzora APSA, ko je bil s strani APSA poslan APMSD. Po tem, ko je bil proizvod prodan in poslan APMSD, ga APSA ni več mogla spreminjati ali prilagajati, ne da bi ga zahtevala nazaj. Zato, po njunem mnenju, za prenose znotraj skupine ne bi smela biti uporabljena nobena posebna merila.

41. Dodajata še, da se nadzor nad proizvodom ne bi smel zamenjati z nadzorom nad družbo. Gre za različna pojma. Prvi se nanaša na posest v pravnem pomenu, drugi

pa na glasovalne pravice. Poudarjata, da kljub temu da je hčerinska družba del iste skupine podjetij kot matična družba, ima pravno osebnost, ki je ločena od pravne osebnosti matične družbe, z ločenimi pravicami in odgovornostmi.

42. Naj spomnim, kot je že navedeno zgoraj, da je člen 11 Direktive napisan predvsem v interesu proizvajalcev. Vendar imajo tudi potrošniki interes, ki je v tem, da naj proizvajalec s svojo notranjo organizacijo ne bi mogel vplivati na dolžino trajanja svoje objektivne odgovornosti. Zato se ne strinjam s trditvijo, da bi prenos znotraj skupine morali obravnavati enako kot prenos na tretjo osebo.

43. Prvič, jasno je, da bi merilo moral biti nadzor ali prepustitev nadzora nad proizvodom.

44. Drugič, pomembno je, da se upošteva tudi stvarnost v gospodarstvu. Dejansko namreč obstajajo številni načini, na katere podjetja lahko organizirajo svojo upoštevno proizvodnjo, prodajo in dejavnosti trženja. To še posebej velja za primere, ko se organizacja podjetja razteza na ozemlje več držav članic. V takšnih okoliščinah bo obstajala še večja stopnja raznolikosti.

45. Enake ali podobne dejavnosti so lahko organizirane na različne načine, odvisno od, na primer, davčnih ali drugih pravnih posledic različnih organizacijskih oblik. Medtem ko nekatera podjetja prodajajo svoje proizvode prek podružnic, druga to delajo prek hčerinskih družb, včasih pa proizvajalec dostavlja neposredno tretji osebi. V uporabi so tudi kombinirani načini.

46. Tretjič, več kot je organizacijske raznolikosti, večja bo potreba po jasnem merilu za določanje trenutka, v katerem je proizvod dan v promet. Ta trenutek se sklada s prepustitvijo nadzora, s trenutkom, v katerem je proizvod prvič prenesen osebi ali podjetju zunaj skupine, to je neodvisni tretji stranki. Če se ne bi, bi se začetek obdobja razlikoval, odvisno od tega, ali je proizvajalec za distribucijo uporabil hčerinsko družbo ali podružnico, medtem ko je vprašanje nadzora v obeh primerih enako. Za uporabo Direktive ni pomembno, katero pravnoorganizacijsko obliko je izbral proizvajalec.

47. Zato se, dokler proizvod ni bil prenesen na stranko, ki ni podrejena nadzoru skupine, lahko domneva, da je proizvod še vedno pod nadzorom skupine, ki ji pripada dejanski proizvajalec.

48. Res je, kot je izpostavila Komisija, datum prvega prenosa znotraj skupine kot začetek obdobja prezgoden, ker je v večini primerov možnost, da bi proizvod prišel v stik z osebami zunaj skupine, majhna, dokler proizvod ne zapusti nadzora enega izmed članov skupine. Mnenje, da bi prvi premik znotraj skupine pomenil, da je bil proizvod dan v promet, bi zlahka skrajšalo trajanje objektivne odgovornosti. To bi na primer veljalo v primeru, ko hčerinska družba ali drug obrat, ki pripada proizvajalcu, več let zadrži proizvod, ne da bi ga uporabil, in ga nato proda ali da v najem osebi zunaj skupine.

49. Dokler proizvod ostane znotraj skupine, proizvajalec lahko še vedno zagotovi, da proizvod ne pride v roke skupini potencialnih oškodovancev. To pomeni, da se obdobje trajanja njegove objektivne odgovornosti še ni začelo. Lahko je odgovoren v skladu z drugimi instituti, vendar ne more biti odgovoren na podlagi Direktive.

50. Poleg tega osebe zunaj skupine ne morejo vedeti, kdaj je proizvajalec proizvod prvič prenesel na hčerinsko družbo. V primeru večkratnih prenosov znotraj skupine je lahko precej zapleteno ugotoviti, kje in kdaj je prišlo do prvega prenosa. Tako zaradi oškodovanca kot drugih prizadetih strank (vsak dobavitelj v smislu člena 3(3) Direktive) je potrebno jasno merilo za določitev trenutka, v katerem je bil proizvod dan v promet. Odnosi znotraj skupine so pogosto preveč nejasni, da bi se lahko uporabili v ta namen.

51. Temu ustrezno bi rad pripomnil, da me trditev, da se hčerinska družba pravno razlikuje od matične družbe (in da se zato prenos proizvoda s strani ene pravne osebe na drugo v okviru iste skupine ujema z dajanjem proizvoda v promet), ne prepriča. Uporaba različnih pravnih oseb iz različnih

razlogov je splošna praksa. Prav tako, kot je to primer na področju konkurenčnega prava, se pravno različne osebe lahko obravnavajo kot ena enota za namene uporabe člena 81 ES.[8] To je mogoče zaradi tesnih ekonomskih povezav med njimi. To pomeni, da je dogovore med njimi treba razumeti kot notranjo razdelitev funkcij in vlog znotraj te ekonomske enote. Zaradi tega razloga dogovori med člani skupine ne spadajo v okvir navedenega člena. Podobno ni mogoče sprejeti, da je bil proizvod dan v promet, ko je bil prenesen k eni od distribucijskih enot matične družbe, ne glede na to, ali je bila to hčerinska družba ali podružnica. Dejstvo, da bo račun izstavljen distribucijski enoti, ni odločilno, saj je izdaja računov za notranji prenos splošna praksa v notranjekorporacijskih odnosih.

52. Tako bi se obdobje trajanja objektivne odgovornosti moralo začeti v trenutku, ko proizvajalec prostovoljno prepusti nadzor nad proizvodom, s tem da ga iz poslovnih razlogov prenese na osebo, ki ni povezana s skupino, ki ji pripada proizvajalec.

8 — Glej na primer sodbo z dne 31. oktobra 1974 v zadevi Béguelin Import, 22/71, Recueil, str. 949.

Drugo in tretje vprašanje

53. Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče sprašuje, ali člen 11 Direktive dovoljuje, da se v skladu z *lex fori* sodišča, na katero se obrača tožeča stranka, postopke zoper družbo A obravnavajo kot „postopki zoper proizvajalca“, če so bili postopki zoper A začeti v zmoti, da je A proizvajalec proizvoda in je pravi proizvajalec drugo podjetje, podjetje B. Tretje vprašanje se nanaša na vprašanje substitucije. Predložitveno sodišče sprašuje, ali je dovoljeno, da se B (proizvajalec) zamenja z A (dejanska tožena stranka), če so bili postopki zoper B začeti po poteku 10-letnega roka, določenega v členu 11 Direktive.

54. Pri obravnavi teh vprašanj bom APMSD označil z A in APSA z B. Prav tako ne bom upošteval dejstva, da vprašanje za predhodno odločanje ne vsebuje vseh informacij. Ni jasno, na primer, zakaj je do vložitve tožbe zoper APSA s strani tožeče stranke preteklo toliko časa (od novembra 2000 do oktobra 2002). Prav tako ni jasno, kako se je APMSD odzvala na vloženo tožbo ter ali in kdaj je to podjetje obvestilo tožečo stranko o identiteti

dejanskega proizvajalca. To je dejansko vprašanje, ki ga mora obravnavati predložitveno sodišče.

55. Vnaprej naj spomnim, da se člen 11 Direktive nanaša na proizvajalce. Kdo se lahko šteje za proizvajalca, je določeno v členu 3 Direktive: dejanski proizvajalec in vsaka oseba, ki se s svojim imenom, blagovno znamko ali drugim razlikovalnim znakom na proizvodu predstavlja kot njegov proizvajalec.

56. Dalje, oškodovanec lahko prav tako toži kateregakoli dobavitelja proizvodov, kadar proizvajalca ni mogoče identificirati in če dobavitelj oškodovanca v razumnem času ne obvesti o identiteti proizvajalca ali osebe, ki ji je dostavila proizvod. V tem primeru se v skladu s členom 3(3) Direktive dobavitelj proizvoda šteje za proizvajalca.

57. Kot sem omenil, člen 11 Direktive poskuša določiti jasen končni datum, po katerem se objektivna odgovornost proizvajalca izteče, razen če so bili postopki proti njemu začeti pred tem datumom.

58. Jasno je, da se v primeru, v katerem oškodovanec v zmoti začne postopek zoper osebo, ki ni proizvajalec v smislu člena 3, tek 10-letnega roka ne pretrga. Zmota ima zelo verjetno lahko za posledico, da je v vmesnem času 10-letni rok potekel, saj Direktiva ne dovoljuje nacionalnim sodiščem ali nacionalnim pravnim redom, da ne bi upoštevali tega roka, če je bil postopek pred potekom roka začet zoper podjetje, ki ni proizvajalec, saj bi to spodkopalo ravnotežje med interesi potrošnikov oziroma proizvajalcev, ki ga zagotavlja Direktiva.

59. Na podlagi tega bom drugo in tretje vprašanje obravnaval glede na dejansko stanje v postopku v glavni stvari.

60. Dejstvo je, da proizvajalec in dobavitelj v tem primeru pripadata isti skupini podjetij. Kot razberemo iz prvega vprašanja, APMSD ni niti neodvisna dobaviteljica zunaj skupine niti ni dejanska proizvajalka. Vendar je pravna oseba, ki je prvič dala proizvod v

promet, s tem da ga je prenesla na osebo zunaj skupine. V okviru člena 3(3) Direktive je APMSD lahko tožena kot dobavitelj.

61. V takem primeru, za katerega je značilna okoliščina, da je bil produkt z domnevno napako dan v promet s strani podjetja, ki pripada isti skupini kot podjetje, ki ga je proizvedlo, obstaja velika verjetnost, da bo zainteresirana stranka, ki ji je nastala škoda, lahko imela težave pri ugotavljanju prave identitete proizvajalca.

62. Če je dobavitelj zmotno tožen kot proizvajalec, mora takoj obvestiti tožečo stranko o identiteti proizvajalca, še posebej, če je, kot v tej zadevi, dobavitelj hčerinska družba proizvajalca. Če tega ne stori, bi po analogiji člena 3(3) Direktive moral biti/je lahko obravnavan kot proizvajalec.

63. Kot sem že omenil, če je identiteta proizvajalca oškodovancu neznana, ta lahko vloži tožbo zoper dobavitelja, ki mora, da bi se izognil odgovornosti, razkriti identiteto proizvajalca. Enako velja, če je oškodovanec zmotno mislil, da je dobavitelj proizvajalec proizvoda. V skladu z logiko člena 3(3) Direktive je tisti, ki zavrača, da je proizvajalec, dolžan obvestiti tožečo stranko, kdo je proizvajalec, če je ta znan dobavitelju, za kar se v tem primeru zdi zelo verjetno, da je podano.

64. Bilo bi nesprejemljivo, če bi bila tožba oškodovanca zavrnjena, ker je potekel 10-letni rok, kar bi se lahko zgodilo, če dobavitelj, ki bi bil zmotno tožen kot proizvajalec, v razumnem času ne bi priskrbel informacij o identiteti dobavitelja, ki so mu znane.

65. Zato po mojem mnenju ni v nasprotju z Direktivo, še posebej s členom 3(3) in členom 11, da sodišče, pri katerem je tožeča stranka vložila tožbo zoper dobavitelja, take postopke lahko obravnava kot „postopke zoper proizvajalca“, če je dobavitelj vedel, kdo je proizvajalec, in bi lahko obvestil tožečo stranko v razumnem roku, da bi ta lahko v 10-letnem roku, določenem v členu 11, vložila tožbo zoper proizvajalca.

66. Glede na predlagani odgovor na drugo vprašanje ni treba odgovoriti na tretje vprašanje.

V – Predlog

67. Zaradi tega predlagam, naj se na vprašanja High Court of Justice, Queen's Bench Division, odgovori:

Člen 11 Direktive Sveta 85/374/EGS z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako je treba razlagati tako, da je proizvod dan v promet takrat, ko ga je oseba ali podjetje, nad katerim proizvajalec izvaja dejanski nadzor, prenesla osebi ali podjetju, nad katerim proizvajalec ne izvaja takega nadzora.

Če je postopek za uveljavljanje pravic, ki jih tožeči stranki glede domnevnih proizvodov z napako podeljuje Direktiva Sveta 85/374/EGS, začet zoper dobavitelja v 10-letnem roku, določenem v Direktivi, v zmoti, da je dobavitelj proizvajalec proizvoda, čeprav je proizvajalec dejansko drugo podjetje znotraj iste skupine podjetij, ki ji pripadata tako dobavitelj kot proizvajalec, določbe Direktive Sveta 85/374/EGS, in še posebej členov 3(3) in 11, dovoljujejo sodišču, da tak postopek obravnava kot postopek zoper proizvajalca v smislu člena 11, če je dobavitelj poznal identiteto proizvajalca in bi lahko o tem obvestil tožečo stranko v razumnem roku oziroma v vsakem primeru pred iztekom tega 10-letnega obdobja.